

1. neděle v postní

(Dt 26,4-10; Řím 10,8-13; Lk 4,1-13)

Postní doba je jakoby pouští, kterou církev prochází, aby dospěla až do zaslíbené země vzkříšeného Krista. Proto dnes evangelium hovoří o poušti a o pokušeních, kterými ďábel pokouší Ježíše, když už se pomalu blíží konec jeho pozemského života. Ježíšovy odpovědi jsou čisté a jasné, ukazují na to, že on je skutečně Synem Božím, který svého Otce poslouchá.

Další dvě liturgická čtení poukazují na víru v Boha, jediného spasitele. V úryvku z Deuteronomia ukazuje Mojžíš lidu, jak správně uctívat Hospodina. V listě Římanům zas Pavel říká, že Pán je „bohatě štědrý ke všem, kdo ho vzývají.“

Evangelium vypráví o tom, jak byl Ježíš vyveden Duchem na poušť. Byl Duchem vyveden: tím se naznačuje, že poušť je situací, ve které se ocitne ten, kdo věří, aby byl vystaven zkoušce a vyrostl ve víře. Určitě to není jednoduchá situace; ale ani zde člověk nepostrádá Boží pomoc, i když se zdá, že Bůh s námi není.

Po čtyřicetidenním postu Ježíš vyhladověl. Tehdy k němu přichází ďábel se svým prvním pokušením, které uvádí lichotivými slovy: „Jsi-li Syn Boží...“. Ve křtu byl Ježíš nazván „Božím Synem“, a ďábel tento titul znovu používá, poslouží mu jako základna pro jeho pokušení.

I k nám se ďábel přibližuje podobně podbízivým způsobem, když nám např. říká: „Jsi-li svobodný člověk, osoba, která skutečně svůj život ovládá, pak udělej to a to ..., abys tak ukázal svou svobodu a důstojnost.“

Ve skutečnosti však všechno, co pochází od ďábla jde proti smyslu oné důstojnosti, o které byla řeč. Ďábel Ježíšovi říká: „Jsi-li Syn Boží, řekni tomuto kameni, ať se z něho stane chléb!“ V čem spočívá pokušení? Ďábel chce, aby Ježíš využil své božské moci ve svůj vlastní prospěch. Ježíš je Božím Synem, má moc rozmnožovat chleby a také tento zázrak pro zástup lidí učiní, nikoli však sám pro sebe.

Ježíš nikdy neužívá moci, která je spjata s jeho božským synovstvím, ve svůj vlastní prospěch. Až bude v Olivové zahradě zatýkán, nebude žádat Otce, aby zasáhl skrze nebeské vojsko andělů. On ví, že by to mohl udělat; říká to i Petrovi: „Myslíš, že by mi můj Otec neposlal ihned víc jak dvanáct pluků andělů, kdybych ho o to poprosil?“ (Mt 26,53) Ale on tuto možnost odmítá, neboť nehodlá jednat jako sobec a používat pro sebe tu moc, která mu nebyla dána pro vlastní záchranu, nýbrž pro spásu světa.

Ježíš tedy d'áblovi odpovídá: „Nejen z chleba žije člověk.“ Tato krátká odpověď jasně vyjadřuje, že pro Ježíše je důležité něco jiného, totiž konat vůli Otcovu. V Janově evangeliu učedníkům říká: „Mým pokrmem je konat vůli toho, který mě poslal.“ (Jan 4,34) Ježíš tento svůj vztah k Otci potvrzuje svou synovskou poslušností, a to za všech okolností; v okamžiku getsemanské agónie Otcí řekne: „Avšak ne má vůle ať se stane, ale tvá.“ (Lk 22,42 a par.)

Druhé pokušení v Lukášově evangeliu je poněkud triviální, přesto však lákavé. Ďábel slibuje Ježíšovi veškerou moc, jestliže se vrhne na zem a bude se mu klanět. Když mu ukazuje v jediném okamžiku všechny království světa, říká mu přitom: „Všechnu tuto moc a jejich slávu dám tobě, protože mně je odevzdána a dávám ji, komu chci. Jestliže se přede mnou skloníš, všechno to bude tvoje.“

Ďábel předstíral, že je pánem všech království, a že je tedy může dát komu chce. Jeho podmínkou je, že bude považován za pána, za majitele všeho. A to je lež, která by se potvrdila prokázáním adorace, jenž přísluší jen Bohu.

Toto druhé pokušení koresponduje s taktikou toho, kdo uctívá špatné prostředky pro to, aby dosáhl dobrého cíle. „Účel svěť prostředky.“ – praví jedna lidská moudrost. Jenže Boží moudrost tento princip popírá: zlé prostředky nemohou být nikdy ospravedlněny dobrým cílem, kterému mají posloužit. Ježíš tu je proto, aby se stal Pánem celého světa, ale ne skrze prostředky, které mu nabízí d'ábel. Veškerá moc na nebi i na zemi mu bude dána díky jeho poslušnosti, kterou prokazuje svému Otci, a to až k vydání sebe sama na smrt.

Ježíš toto druhé pokušení překonává tím, že cituje Písmo, jak už to ostatně činil i při prvním pokušení: „Je psáno: `Pánu, svému Bohu, se budeš klanět a jen jemu sloužit!‘“

Ježíš se odvolává na první přikázání Desatera. Svět náleží Bohu; on je majitelem všeho, on je jediný Pán. To je třeba vyznat za každých okolností a Bohu nikdy nesmí být toto klanění odňato, neboť pouze on má na něj právo.

Třetí pokušení je nejvíce záludné, zaštiťuje se totiž Písmem. Tentokrát sám d'ábel cituje úryvek z Písma a říká Ježíšovi: „Jsi-li Syn Boží, vrhni se odtud dolů! Je přece psáno: `Svým andělům vydá o tobě příkaz, aby tě ochránili, a ponesou tě na rukou, abys nenarazil nohou na kámen.‘“

To je verš z jednoho překrásného žalmu, který vybízí k důvěře v Boha. V čem tedy spočívá pokušení? Zde d'ábel navádí Ježíše, aby „pokoušel Boha“, aby mu vnutil svou vlastní vůli. Kdyby Ježíš učinil to, k čemu ho pokušitel nabádal, pokoušel by Boha, kam až sahá Boží povinnost zasáhnout v jeho prospěch.

I v tomto případě Ježíš pokušení přemáhá citací z Písma: „Je řečeno: `Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha!‘“ Není možné posloužit si Božím slovem pro ospravedlnění

něčeho zlého. Vrhout se z vrcholku chrámu dolů by bylo domýšlivým chováním, nutili bychom tak Boha, aby vykonal zázrak.

Ježíš tento návrh odmítá, tím znovu zjevuje své Boží Synovství. On je Synem, který dokonale poslouchá svého Otce, který mu nenutí svou vlastní vůli, ale chce konat pouze a výhradně vůli svého Otce, neboť ví, že tato vůle je tím největším dobrem.

Ježíš tak zvítězil nade všemi typy pokušení, i nad těmi nejzákladnějšími. Jsou totiž pokušení zřejmá, která je docela snadné překonat, jestliže skutečně důvěřujeme Bohu, jsou tu ale i pokušení záladná, maskovaná, která se jako pokušení vůbec nejeví, která se dokonce prezentují pod rouškou dobra. Pro jejich rozlišení je třeba poctivosti velmi citlivého svědomí. Ale s Boží milostí mohou být i tato pokušení odhalena a překonána.

Všechna pokušení mají za cíl uškodit vzájemnému vztahu mezi člověkem a Bohem. To je záměr pokušitele. Ten ví, že když už se mu to jednou na někom povede, může pak s danou osobou dělat co chce, neboť tato osoba je už jeho otrokem.

Písma a Ježíšova slova nás naopak přivádějí k poznání Boží dobroty, k životu v jeho adoraci a vděčné lásce k němu.

První čtení nabádá k tomuto postoji vděčné lásky hebreje, kteří dospěli do zaslíbené země, poté, co viděli a zažili svou bídu, úzkost a útlak.

V Egyptě byli týráni, ponižováni, utlačováni jako otroci. Volali tedy k Hospodinu, Bohu svých otců, a Pán jejich hlasy vyslyšel. Hospodin viděl jejich bídu a útlak, a tak zasáhl „...mocnou rukou, napřaženým ramenem, šířil velký strach a působil znamení a divy.“

Je tedy správné uznat, že ono osvobození bylo dílem Božím, a že si tedy zaslouží vděčnost a klanění. Židé jsou vyzváni, aby přinesli prvotiny z plodů země, kterou jim Hospodin dal, a tak tuto svou vděčnost projeví, tím bude i posílen vztah mezi lidem a Bohem.

Druhé čtení nám dokazuje, že i křesťané žijí v podobné situaci, jako židé. I oni byli osvobozeni skrze kříž a vzkříšení Pána Ježíše. I oni tedy mají povinnost vzdávat Bohu díky, vyznávat, že on je veliký, štědrý, a že mocně zasáhl. Mají vyznávat, že Bůh zasáhl nejen silou, ale především skrze velmi obětavou lásku.

Pavel nám odhaluje, že tajemství spásy tkví ve víře. Říká: „Jestliže tedy ústy vyznáváš, že Ježíš je Pán, a v srdci věříš, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, budeš spasen.“ Tato věta vyjadřuje obsah podstaty křesťanské víry: Bůh zasáhl, aby Ježíše vzkřísil z mrtvých, poté, co on sám dal svůj vlastní život za spásu světa.

Pavel také připomíná, že věříme skrze srdce. Srdce znamená nitro osoby: nejen tedy citový život, nýbrž daleko hlubší život rozumové a svobodné osoby. „Víra v srdci vede ke spravedlnosti“, tedy k tomu, abychom byli spravedliví a osvobozeni od hříchů; „vyznání ústy vede ke spáse.“

„Všichni přece mají jednoho a téhož Pána a ten je bohatě štědrý ke všem, kdo ho vzývají.“ To je křesťanské zjevení: spása není rezervována jen privilegovanému lidu, ale v Ježíši je přinesena všem lidem dobré vůle. Proto: „Každý, kdo bude vzývat jméno Páně, bude spasen.“

Postní doba je vhodným časem pro prohloubení víry a k adoraci samotného Boha. Prosme Pána o milost přijetí jeho poselství o spáse, anebo lépe, jeho díla spásy, protože Kristus se nespokojil pouze se slovy, ale za naši spásu dal svůj vlastní život. Proto je třeba mít skutečně hlubokou víru v něj, který vlévá Boží lásku do našeho života.